

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TERMIZ DAVLAT UNIVERSITETI

Ro'yxatga olindi
№ 44 - 22.01.2024 yil
“20” 08 2024 yil

ILMIY TADQIQOT METODOLOGIYASI
FANNING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 200000 – San'at va gumanitar soha
Ta'lim sohasi: 230000 - Tillar
Ta'lim yo'nalishi: 70230101 - Lingvistika: nemis tili

Termiz – 2024

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar	
ITM1104	2024-2025	1	4	
Fan/modul turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari	
Majburiy	O'zbek		4	
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
Ilmiy tadqiqot metodologiyasi	60	60	120	
1.				
2.	<p>I. Fanning mazmuni</p> <p>Fanning maqsadi – magistrantlarga ilmiy uslub xususiyatlari, funksiyalari, turlari va janrlari, ilmiy ta'limning umumiy qoidalari, ilmiy matnda ma'lumotni bayon etish shakllari va usullari, ilmiy matn tuzish qoidalari, dissertatsiyani ilmiy tadqiqot natijalari bo'yicha rasmiylashtirishni o'rgatishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi – magistrantlarga ilmiy fikrlash, ilmiy tadqiqot qonuniyatlari, ilmiy tadqiqot olib borish asoslari, yo'nalish bo'yicha dissertatsiya yozish jarayoni haqida zamonaviy bilimlarni berishdir.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Ilmiy ijod. Ilmiy metod. Ilm-fan va uning jamiyat rivojlanishidagi roli. Ilmiy tadqiqot va uning bosqichlari. Ilmiy bilimning metodologik asoslari</p> <p>Funksional uslublar haqida tushuncha. Funksional uslublar tasnifi. Ilmiy uslub haqida tushuncha. Ilmiy ijod va ilmiy tadqiqot. Ilmiy usul. Ilmiy usulning ilmiy ijoddagi o'rni. G'oya va fakt tushunchalari. Ilmiy muammo. Nazariya tushunchasi.</p> <p>2-mavzu. Ilmiy uslubning asosiy xususiyatlari, uning vazifalari, turlari va janrlari. Ilmiy tadqiqot ishlarini rejalashtirish</p> <p>Ilmiy uslubning lingvistik va ekstralingvistik xususiyatlari. Ilmiy uslub funksiyalari (axborot, ta'sir o'tkazish, muloqot). Ilmiy uslub turlari. Ilmiy uslubning birlamchi va ikkilamchi janrlari. Dissertatsiya, uning turlari va tuzilishi. Ilmiy tadqiqot yo'nalishini tanlash. Ilmiy tadqiqot ishlarini rejalashtirish. Gap ma'nosi tablihi. Abzas ma'nosi tablihi. Ilmiy matnning tuzilishi. Ilmiy matn tuzish qoidalari. Reja. Reja turlari. Matn mavzusi.</p> <p>3-mavzu. Ilmiy matnlarda ma'lumotni qayd qilish shakllari va bayon turlari, ilmiy matn tuzish</p> <p>Ilmiy ta'limning umumiy qoidalari. Tezis. Konspekt. Taqriz. Ilmiy bayon usullari. Shaxsiy ilmiy matn yozish. Ilmiy bilish umumiy va maxsus metodlarining qo'llanilishi. Ilmiy ma'lumot: izlash, to'plash va qayta ishlash. Ilmiy matnda bayon turlari (ta'riflash, hikoya etish, mulohaza yuritish). Iqtibos va uni rasmiylashtirishning asosiy qoidalari. Dalil (asos, tezis, isbot, rad etish). Ilmiy matn tuzish qoidalari. Annotatsiya. Referat. Ilmiy maqola va tezislar.</p>			

4-mavzu. Referat ilmiy uslubning asosiy janri sifatida

Bibliografik referatlarining turlari. Referatga reja tuzish. Tadqiqotchilarning nuqtai-nazarlarini qiyoslashda qo'llaniladigan nutq iboralari. Rezyume-xulosalar.

5-mavzu. Ilmiy taqriz

Taqriz ilmiy uslub janri sifatida. Taqriz yozish uchun reja tuzish qoidalari. Muallif fikrini izohlash. Muallif fikrini to'ldirish. Qo'yilgan muammoga o'z munosabatini bildirish. Umumlashtirilgan baho.

6-mavzu. Bibliografik bayon. Adabiy adabiyotlarning bibliografik qidiruvi. Adabiyotni o'rganish va faktik materiallarni tanlash (bosqichma-bosqich)

Bibliografiya tuzish turlari (alfavit, xronologik, janr bo'yicha). Bibliografiya tuzish qonun-qoidalari. Magistrlik dissertatsiyada foydalanilgan adabiyotlar ro'yxatini tuzish tartibi. Chop etilgan ilmiy ishlar ro'yxatini tuzish tartibi.

7-mavzu. Ilmiy munozara madaniyati. Magistrlik dissertatsiyasini himoya jarayoniga tayyorlash. Ilmiy tadqiqot ishlariga qo'yiladigan umumiy talablar. Ilmiy tadqiqot ishining tuzilishi

Ilmiy bahslashuv va munozara. Patent tadqiqotlari. Texnik va intellektual ijod va uning huquqiy himoyasi. Ilmiy ishni hayotga tatbiq qilish va ularning samaradorligi. Ilmiy munozarada rad etish, fikrni to'ldirish, qo'shilish, qo'shilmaslik, shubhalanish shakllari. Himoya jarayoniga tayyorgarlik. Asosiy xujjatlar. Magistrlik dissertatsiyasining ochiq himoyasini o'tkazish tartibi. Magistrantning DAK yig'ilishida so'zlaydigan yakuniy nutqi.

III. Seminar mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlari uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Ilmiy ijod. Ilmiy metod. Ilm-fan ijtimoiy institut sifatida.

2. Ilmiy uslubning asosiy xususiyatlari, uning vazifalari, turlari va janrlari.

Ilmiy tadqiqot: belgilari, ilmiy tadqiqot tiplari, ilmiy ish shakllari.

3. Matn bo'lagining ma'no tablihi. Ilmiy tadqiqot jarayoni va tadqiqot ustida ish olib borishni rejalashtirish.

4. Ilmiy matnlarda ma'lumotni qayd qilish shakllari va bayon turlari. Ilmiy bilish metodologiyasi, mantiqiy qonun va qoidalar.

5. Shaxsiy ilmiy matn yozish. Dissertatsiya yozishga tayyorgarlik ko'rish va ilmiy ma'lumot to'plash.

6. Referat ilmiy uslubning asosiy janri sifatida.

7. Ilmiy taqriz. Bibliografik bayon. Adabiyotlarning bibliografik qidiruvi.

8. Ilmiy munozara madaniyati. Magistrlik dissertatsiyasini himoya jarayoniga tayyorlash. Dissertatsiya ishini rasmiylashtirish.

Seminar mashg'ulotlarida talabalar ilmiy tadqiqot metodologiyasi fani bo'yicha ma'ruzada olgan bilim va ko'nikmalarini ushbu fandagi turli tamoyillarni amaliy masalalar, amaliy mashqlar, taqdimotlar, guruh muzokaralari orqali yanada boyitadilar. Shuningdek, darslik va o'quv qo'llanmalar asosida talabalar bilimlarini mustahkamlashga erishish, tarqatma materiallardan foydalanish, ilmiy maqolalar va tezislarni chop etish orqali talabalar bilimini oshirish, mavzular bo'yicha taqdimotlar, bahs-munozaralar, guruh muzokaralar o'tkazish va boshqalar tavsiya etiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Ilmiy uslub.
2. Ilmiy uslubning ekstralingvistik xususiyatlari.
3. Ilmiy uslub turlari va janrlari.
4. Nazariya tushunchasi.
5. Ilmiy uslubning ilmiy ijoddagi o'rni.
6. Ilmiy ijodning umumfalsafiy va umummantiqiy asoslari.
7. Ilmiy ijod.
8. Funkcional uslublar tasnifi.
9. Ilmiy uslub janrlari.
10. Ilmiy matn tuzish qoidalar.
11. Ilmiy takriz.
12. Ilmiy ma'noni yumshatish yo'llari.
13. Bibliografiya tuzish turlari.
14. Dissertsiyaga kuiladigan texnik talablar.
15. Magistrlik dissertsiyada foydalanilgan adabiyotlarining ro'yxatini tuzish qoidalari.

16. Ilmiy munozarada rad etish nutqini tuzilishi.
17. Abzas ma'nosi.
18. Ilmiy makola.
19. Ilmiy matn va plagiasiya muammosi.
20. Ilmiy matnga reja tuzish turlari.
21. Annotasiya.
22. Ilmiy matnda sitatani qo'llash qoidalari.
23. G'imoya jarayonida tadqiqotchining odob axloqi.
24. Gap ma'nosi tahlili.
25. Ilmiy matnda bayon turlari.
26. Iqtibos va uning rasmiylashtirishning asosiy qoidalari.
27. Tezis.
28. G'oya va fakt tushunchalari.
29. Ilmiy munozarada shubhalanish shakllari.
30. Taqriz yozishda qo'llaniladigan standart iboralar.

Magistrantlarning mustaqil ishi dasturning asosiy bo'limgilari asosida rejalashtiriladi va quyidagi ish turlarini nazarda tutadi:

- Internetdan foydalanilgan holda mavzuga tayyorlanish.
- Ilmiy matnlar misolida ilmiy ijodni va uning usullarini tahlil etish

va bahrolash.

- Ilmiy matn tilni tahlil etish, standart iboralarni o'rganish.
- Ilmiy manbalarni tahlil etish.
- Empirik materiallarni tasniflash.
- Sitata keltirish qoidalarini o'rganish.
- Ilmiy matn tuzish qoidalarini o'rganish.
- Ilmiy maqola yozishni o'rganish.
- Jadval va chizmalar tuzishni o'rganish.
- Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxatini tuzish.
- Himoyada chiqish tajribasini o'rganish.

3. V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- ilmiy tadqiqotning funksional uslublari;
- ilmiy uslub tilining xususiyatlari;
- ilmiy uslub janrlari;
- ilmiy matnning asosiy kategoriyalari;
- ilmiy matn turlari va uni bayon etish usullari;
- gap va abzasning ma'no jihatdan tuzilishi, abzas va matnda gaplarni bog'lovchi vositalar va ularning turlari haqida *tasavvurga ega bo'lishi*;
- adabiyotlar ro'yxatini tuzish tartibi;
- matnning asosiy va ikkinchi darajali ma'lumotini ajratgan holda qisqartirish;
- matnga har xil turdagi rejalar (reja-savol, nominativ reja, reja-tezis, reja-layanch chizma) tuzish;
- muhokama etilayotgan muammo bo'yicha savollar tuzish;
- ilmiy matn tahlili va ilmiy matn bayoni;
- matndagi havolalar, izohlar va o'zlashmalarni rasmiylashtirishni *bilishi va ulardan foydalana olishi*;
- ilmiy usullarni qo'llash;
- ilmiy fikrlash xususiyatlari va ilmiy ijod qonuniyatlari;
- dissertsiyani shakliga solish qoidalari;
- matnga konspekt yozish va tezis tuzish;
- maqola, kitob, monografiyalarga annotasiya, resenziya yozish;
- bir yoki bir qancha manbalardan foydalanilgan holda referat tuzish;
- mutaxassislik bo'yicha ilmiy matnlar yaratish *malaka va ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak*.

4. VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadlar;
- aqliy hujum;
- erkin yozish;
- asoslangan esse;
- blis-so'rov;
- tushunchalarni aniqlash;

	<ul style="list-style-type: none"> tushunchalar asosida matn tuzish; klaster; vann diagrammasi; konseptual jadval; insert jadvali.
5.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, ilmiy ijod usullari va ilmiy tadqiqot bosqichlarini bilish, ilmiy maqola yoza olish, joriy, oraliq va yakuniy nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni belgilangan muddatlarda va sifatli bajarish.</p>
6.	<p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Andreyev G.I., Smirnov S.A., Tixomirov V.A. Osnovy nauchnoy raboty i oformleniye rezultatov nauchnoy deyatelosti: V pomou napisaniya dissertatsii i referatov. – M.: Finansy i statistika, 2003. – 269 s. 2. Ankudinov I.G., Mitrofanov A.M., Sokolov O.L. Osnovy nauchnyx issledovaniy. Sankt-Peterburg 2002.-65 s. 3. Rayzberg B.A. Dissertatsiya i uchenaya stepen.M.:INFRA-M, 2010.- 240 s. 4. Ruzavin G.I. Metodologiya nauchnogo issledovaniya: Uchebnoye posobiye dlya VUZov. – M.: YuNITI-DANA, 2012. – 287 s. <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: O'zbekiston, 2017. - 48 b 6. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: O'zbekiston, 2017. – 488 b. 7. Kolesnikova N.I. Ot konspekta k dissertatsii: Uchebnoye posobiye po razvitiyu navskokov pismennoy rechi.-M.: Flinta; Nauka, 2002.-288 s. 8.Rasulova M.I., Saparova Q.O. Filologiya yo'nalishi bo'yicha magistrlik dissertatsiyasi (yozish va rasmiylashtirish bo'yicha metodik tavsiyalar). – Toshkent, 2010. – 146 b. 9. Eko U. Kak napisat diplomnyu rabotu. Gumanitarnyye nauki: Uchebno-metodicheskoye posobiye / Per. s it. Ye. Kostyukovich. – M.: Knjnyay dom. «Universitet», 2003.–240 s. 10. Kuzin F.A. Kandidatskaya dissertatsiya. Metodika napisaniya, pravila oformleniya i poryadok zautita. Prakticheskoye posobiye dlya aspirantov i soiskateley uchenoy stepeni. – M.: Os-89, 1998. – 208 s. <p>Axborot manbalari</p> <ol style="list-style-type: none"> 11. www.academy.uz (Fanlar akademiyasi) 12. www.zivonet.uz 13. www.philosophy.ru. 14. http://www.lib.ru/filosof. 15. http://www.flam.ru/sait.phg.

O'quv dasturi Termiz davlat universitetining O'quv-metodik Kengashining 2024-yil 30-08 dagi 1-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.

Fan/modul uchun mas'ul:
U.Imomova – TerDu, Roman-german tillari kafedrası mudiri, Phd

Taqrizchilar:
Sh. A. Kenjaboyev – Samarqand davlat universiteti meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiya universiteti Toshkent filiali, Tillar kafedrası mudiri.